

Sygn. akt III APa 1/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2019 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: sędzia Ireneusz Lejczak (spr.)

Sędziowie: Maria Pietkun

Robert Kuczyński

Protokolant: Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy L. J.

przeciwko Zakładom (...) Sp. z o.o. we W. dawniej (...) Spółka z o.o. we W.

o zapłatę

na skutek apelacji L. J. i Zakładów (...) Sp. z o.o. we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 lutego 2018 r. sygn. akt VIII P 38/16

I. oddała obie apelacje,

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 5062 złote tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 23.09.2016 r. powód L. J. domagał się zasądzenia od strony pozwanej (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. na jego rzecz kwoty 480.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 3.09.2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. Roszczenie swoje opierał na zapisie umowy o pracę powoda z dnia 18.09.2008 r., stanowiącym w punkcie 5.1. „że w przypadku rozwiązania umowy z przyczyn niezawinionych przez pracownika ma on prawo do odprawy w wysokości rocznego wynagrodzenia określonego w par. 2.1. i 2.2. umowy”. Wskazał przy tym powód, że co prawda aneksem z 31.05.2010 r. strony umowy o pracę zmieniły ten zapis jednak wskutek prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu (sygnatura akt IV P 915/13) straciły moc zawarte w aneksie postanowienia dotyczące długości okresu wypowiedzenia umowy o pracę jak i bezpośrednio związane z tymi postanowieniami zawarte w aneksie regulacje dotyczące należnej powodowi odprawy w związku z rozwiązaniem umowy o pracę.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o:

- odrzucenie pozwu w całości,
- oddalenie powództwa w całości,
- zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając wniosek o odrzucenie pozwu podniosła, że pomiędzy tymi samymi stronami toczyła się sprawa, w której powód domagał się zasądzenia, na podstawie art. 56 kp, odszkodowania – w wysokości 3 160 000 zł za pozostały okres wypowiedzenia (79 miesięcy). Sprawa ta została prawomocnie zakończona opisanym w pozwie wyrokiem sądu w ten sposób, że Sąd uwzględnił powództwo do kwoty 6 666,67 zł, a dalej idące powództwo oddalił. Dalej wyraziła stanowisko, że określone aneksem z 31.05.2010 r. warunki umowy o pracę nie przewidywały odprawy należnej obok odszkodowania, ale „odprawa pokrywała się z odszkodowaniem”. W tej sytuacji, zdaniem pozwanej, Sąd oddalając powództwo o odszkodowanie (w sprawie IV P 915/13) oddalił jednocześnie roszczenie o zapłatę odprawy – co oznaczało, iż sprawa dotycząca odprawy została już prawomocnie między stronami rozstrzygnięta. Uzasadniając wniosek o oddalenie powództwa podniosła, że roszczenie powoda nie ma podstawy prawnej, gdyż od 31 maja 2010 roku nie obowiązuje punkt 5.1. umowy o pracę z dnia 18 września 2007 roku przewidujący prawo powoda do 12 miesięcznej odprawy w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z przyczyn niezawinionych przez pracownika. Zawarty w dniu 31.05.2010 r. aneks do umowy o pracę w sposób odmienny – w punkcie 5.2 – regulował kwestię należnej powodowi odprawy, a powód wyprowadził błędny wniosek z wyroku sądu pracy z 25.04.2015 r., że postanowienia zawarte w punkcie 5.2 tego aneksu są w całości nieważne. Ponadto zauważyła pozwana, że nawet gdyby przyjąć, że postanowienie pkt 5.1. umowy o pracę z dnia 18 września 2007 roku jest obowiązujące, to powodowi nie przysługuje przewidziana tam odprawa, gdyż do rozwiązania umowy o pracę doszło z przyczyn zawinionych przez powoda. Niezależnie od wyżej wskazanych zarzutów podniosła pozwana, że roszczenie powoda o zapłatę na jego rzecz odprawy w wysokości 480.000 złotych stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego i nie powinno korzystać z ochrony (art. 8 k.p.). Powód swoim działaniem wyrządził bowiem stronie pozwanej szkodę, a także naraził na bezpośrednie niebezpieczeństwo poniesienia szkody, w postaci:

- a) 646 208,56 zł w związku z zawarciem umowy z (...) sp. z o.o.;
- b) kwot: 1 317108 zł, 1 273465,59 zł i 100115,60 zł wskutek zawarcia aneksów do umów o pracę z wybranymi pracownikami, na podstawie których zostały im znacznie polepszone warunki pracy, bez jakiegokolwiek uzasadnienia;
- c) kwoty 252100 zł wskutek nieodpłatnego przekazania linii do produkcji chleba innemu upadającemu przedsiębiorcy.

Postanowieniem z dnia 25.11.2016 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił wniosek strony pozwanej o odrzucenie pozwu, a zażalenie strony pozwanej na to postanowienie oddalił sąd II instancji postanowieniem z 21.06.2017 roku.

Wyrokiem z 16.02.2018 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda 6666,67 zł z ustawowymi odsetkami od 25.08.2016 r. i w tym zakresie nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności; dalej idące powództwo oddalił i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej 10 800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to oparł Sąd na następujących ustaleniach: Powód L. J. został zatrudniony przez stronę pozwaną (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W. na podstawie umowy o pracę z dnia 18 września 2007 roku zawartej na czas nieokreślony, na stanowisku Prezesa Zarządu – Dyrektora Generalnego. Strony przyjęły, że każdej ze stron przysługuje prawo wypowiedzenia umowy z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Po skupieniu w latach 2009 – 2010 od spółdzielców praw do objęcia udziałów w utworzonej spółce (...) jedynym udziałowcem w spółce (...) były Zakłady (...) Sp. z o.o. w B.. W dniu 20 sierpnia 2009 roku Przewodniczący Rady Nadzorczej W. B. oraz powód zawarli porozumienie. W § 2 przyjęto, że w okresie 10 lat od wejścia w życie porozumienia lub do czasu nabycia przez powoda prawa do świadczenia emerytalnego, pracodawca gwarantuje powodowi wynagrodzenie miesięczne w wysokości nie mniejszej niż 40.000 złotych brutto. W § 3 porozumienia pracodawca oświadczył, że w razie rozwiązania lub ustania łączącego strony stosunku pracy, bez względu na przyczynę takiego zdarzenia (również w razie zaistnienia takiego

zdarzenia ze względu na przyczyny leżące po stronie pracownika), pracodawca zobowiązany będzie do uiszczenia na rzecz pracownika odszkodowania w wysokości równej wartości świadczeń opisanych w § 2 porozumienia. W chwili zawarcia porozumienia w skład Rady Nadzorczej wchodził: W. B., A. H., J. S. i L. S.. Porozumienie zostało przedstawione do wiadomości przedstawicielowi Zakładów (...) Sp. z o.o. w B. M. D.. W dniu 31.05.2010 r. powód i Rada Nadzorcza pozwanej spółki – reprezentowana przez W. B., zawarły aneks do umowy o pracę, zgodnie z którym:

- wynagrodzenie zasadnicze powoda podwyższono do kwoty 40.000 złotych miesięcznie;
- w przypadku ustania lub rozwiązania umowy przed zakończeniem okres wypowiedzenia z jakichkolwiek przyczyn, Pracodawca pozostaje zobowiązany do wypłacenia Pracownikowi odprawy w wysokości równej wynagrodzeniu pozostałemu do wypłaty za czas wypowiedzenia;
- każdej ze stron przysługiwało prawo wypowiedzenia umowy, przy czym okres wypowiedzenia nie mógł być krótszy niż pozostały do upływu 120 miesięcy licząc od daty podpisania Aneksu i liczony jest na koniec roku kalendarzowego. Po tym okresie oraz po osiągnięciu przez Pracownika wieku uprawniającego do otrzymywania świadczeń emerytalnych okres wypowiedzenia zgodny miał być z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa pracy. Upoważnienie W. B. do zawarcia wyżej opisanego aneksu wynikało z Uchwały nr (...) Rady Nadzorczej (...) sp. z o.o. z dnia 31 maja 2010 roku. W chwili podjęcia uchwały w skład Rady Nadzorczej wchodził: W. B., A. H. i J. S.. W dniu 11.03.2013 r. Rada Nadzorcza pozwanej spółki podjęła uchwały o odwołaniu powoda z funkcji prezesa zarządu oraz o rozwiązaniu z nim umowy o pracę za wypowiedzeniem „z zachowaniem umownego okresu wypowiedzenia”. Odwołanie powoda od tego wypowiedzenia zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego z 9.10.2014 roku. W dniu 25.09.2013 r. powód otrzymał za pośrednictwem poczty oświadczenie strony pozwanej, datowane na dzień 24 września 2013 roku, o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Wskazano, że rozwiązanie umowy następuje na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu pracy z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych oraz popełnienia przestępstw w trakcie trwania umowy o pracę na szkodę pracodawcy. Pracodawca podniósł, że sprawowanie funkcji Prezesa Zarządu przez powoda spowodowało powstanie po stronie spółki szkody w kwocie co najmniej 3.336.897,75 złotych oraz, że „zgromadzone w ostatnim czasie przez (...) sp. z o.o. materiały świadczą o tym, że Pan w czasie pełnienia funkcji jedynego członka zarządu w (...) Sp. z o.o.:
- niczym nieskrępowany w swoich działaniach stopniowo wyprowadzał majątek z (...) Sp. z o.o., jak można przypuszczać z korzyścią dla siebie,
- podejmował nieracjonalne decyzje w zakresie gospodarowania majątkiem Spółki poprzez zawieranie niekorzystnych kontraktów dla (...) sp. z o.o.,
- zawierał Pan niekorzystne dla Spółki umowy o pracę z pracownikami Spółki uprzywilejowanymi przez siebie bez jakiegokolwiek uzasadnienia”.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznając odwołanie powoda od dyscyplinarnego zwolnienia wyrokiem z dnia 29.04.2015 r. (sygn. IVP 915/13) zasądził na rzecz powoda od strony pozwanej kwotę 6.666,76 złotych, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Sąd ten uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w niewielkim zakresie. Wskazał, że podstawę materialno-prawną roszczenia powoda stanowi art. 56 § 1 k.p. W ocenie Sądu na uwzględnienie zasługiwał zarzut powoda, że oświadczenie strony pozwanej o rozwiązaniu stosunku pracy zostało złożone po upływie miesięcznego terminu określonego w art. 52 § 2 k.p. W związku z tym powodowi przysługiwało odszkodowanie określone w art. 60 k.p. Sąd Rejonowy uznał jednak, że wprowadzenie do umowy o pracę powoda klauzuli o dziesięcioletnim okresie wypowiedzenia, przy znacznym podwyższeniu wynagrodzenia, na mocy aneksu z dnia 31 maja 2010 roku nastąpiło z naruszeniem zasad współzycia społecznego. Klauzula ta była nieważna, co wynika z art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. i zmierzała do obejścia prawa. Odszkodowanie, które przysługiwałoby powodowi na jej podstawie byłoby rażąco wygórowane. Sąd Rejonowy uznał, że powodowi przysługuje odszkodowanie za okres wypowiedzenia, który wynosił 6 miesięcy (zgodnie z umową o pracę). Powód odebrał oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę w dniu 25 września 2013 roku, a

okres wypowiedzenia upływał w dniu 30 września 2013 roku. Mając na uwadze wysokość wynagrodzenia powoda – 40.000 złotych – zasądono odszkodowanie za 5 dni w wysokości 6.666,67 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu. W pozostałym zakresie (dotyczącym odszkodowania w kwocie 3 160 000 zł) Sąd oddalił powództwo. Wyrok ten uprawomocnił się wskutek oddalenia apelacji obu stron. W dniu 25.08.2015r. powód powołując się na postanowienia zawarte w umowie o pracę z 18.09.2007r. wezwał stronę pozwaną do zapłaty kwoty 480.000 złotych tytułem odprawy pieniężnej.

Przy tych ustaleniach uznał Sąd Okręgowy, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w niewielkim zakresie. Zaznaczył przy tym, że ustaleń dokonał na podstawie dokumentów złożonych przez strony oraz zeznań świadków: L. S., W. B., J. S., B. K. w zakresie, w jakim korespondowały one z pozostałymi dokumentami, przedłożonymi do sprawy. Natomiast na podstawie art. 207 § 6 kpc pominął wnioski dowodowe z zeznań świadków: M. D., A. H. i J. W..

Przechodząc do rozważań wskazał sąd I instancji, że w sprawie sporne pozostawało, czy zasadne jest zasądzenie na rzecz powoda odprawy pieniężnej, a jeżeli tak, to w jakiej wysokości. Prawo do tej odprawy wynikało z umowy o pracę z 18.09.2007 r. ukształtowanej aneksem z 31.05.2010 r. o treści: „w przypadku ustania lub rozwiązania niniejszej umowy przed zakończeniem okresu wypowiedzenia z jakichkolwiek przyczyn, pracodawca pozostaje zobowiązany do wypłacenia pracownikowi odprawy w wysokości równej wynagrodzeniu pozostałemu do wypłaty za czas wypowiedzenia. Świadczenie nie może być jednak wyższe niż przysługujące za okres pozostały do upłynięcia 120 miesięcy liczony od dnia podpisania niniejszego aneksu”. W dalszej kolejności Sąd Okręgowy odwołał się do ustaleń Sądu Rejonowego w sprawie pomiędzy tymi samymi stronami o odszkodowanie (sygn. IVP 913/13) i, streszczając obszernie przedstawione przez Sąd Rejonowy argumenty przemawiające za nieważnością aneksu z 31.05.2010 r. w zakresie postanowień przedłużających okres wypowiedzenia umowy o pracę do 120 miesięcy, stwierdził że ustaleniami prawomocnego wyroku w tej kwestii jest związany. Skutkiem tych ustaleń, było m.in. to, że powodowi przysługiwał 6 miesięczny okres wypowiedzenia (tak jak w umowie o pracę) oraz to, iż powodowi przysługiwała odprawa według zasad określonych w punkcie 5.1 aneksu z 31.10.2010 r., tj. w wysokości równej wynagrodzeniu pozostałemu do wypłaty za czas pomiędzy faktycznym rozwiązaniem umowy, a końcem okresu wypowiedzenia. Powodowi zatem przysługiwała odprawa za pozostały czas okresu wypowiedzenia, lecz okres ten wynosił sześć miesięcy, a nie 120 miesięcy liczonych od maja 2013 roku. Powodowi doręczono oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę w dniu 25 września 2013 roku, zaś sześciomiesięczny okres wypowiedzenia upłynął w dniu 30 września 2013 roku, czyli wysokość odprawy odpowiadała wynagrodzeniu za 5 dni. Odnosząc się do opartej na podstawie art. 58 § 3 kc argumentacji przedstawionej w pozwie uznał Sąd, że nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem, iż moc obowiązującą utracił cały zapis punktu 5.1. umowy o pracę, w brzmieniu nadanym aneksem z dnia 31 maja 2010 roku, określający wysokość należnej powodowi odprawy w związku z rozwiązaniem umowy o pracę albowiem: „nie została naruszona tożsamość czynności postanowień czynności nieważnych z pozostałą treścią czynności prawnej”. Skoro zatem zmieniony zapis pkt 1 umowy czynił nieważność w części dotyczącej jedynie ustalenia długości okresu wypowiedzenia to nie powodowało to nieważności pozostałej części regulacji zawartych w aneksie z 31.05.2010r. Dlatego w okolicznościach niniejszej sprawy nie nastąpiła utrata mocy obowiązującej umowa o pracę powoda w części dotyczącej 6 – miesięcznego okresu wypowiedzenia i ustalonego w aneksie do umowy o pracę z dnia 31 maja 2010 roku odprawy – w wysokości równej wynagrodzeniu za pozostały czas wypowiedzenia. Wyraził przy tym Sąd pogląd, że ustalenie wysokości odprawy w kwocie wypowiedzenia równego 120 miesięcy bądź też w wysokości jednego roku było podyktowane zamiarem zagwarantowania powodowi stabilizacji zatrudnienia. Takie działanie nie stanowi wykonywania prawa, nie korzysta z ochrony prawa i jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i zasadą sprawiedliwości. Zagwarantowanie powodowi 12 - miesięcznej odprawy było od początku sprzeczne z tymi zasadami i ustawą ponieważ żaden przepis nie przewiduje takiej premii i nie można kształtować w zupełnie dowolny sposób warunków umowy o pracę. Uznał wobec tego Sąd Okręgowy, że zasadne było zasądzenie na rzecz powoda odprawy za 5 dni pozostałe do upływu okresu wypowiedzenia. Wynagrodzenie zasadnicze powoda wynosiło 40.000 złotych miesięcznie, a na jego rzecz należało zasądzić kwotę 6.666,67 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 sierpnia 2016 roku. W dalszym zakresie powództwo Sąd oddalił.

Apelację od tego wyroku wniosły obie strony. Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo ponad kwotę 6666,67 zł oraz w zakresie żądania zasądzenia na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

I naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1. art. 8 kp, art. 18 kp i art. 300 kp w zw. z art. 5 kc i art. 58 § 1 i 2 kc oraz art. 353¹ kc poprzez przyjęcie, że zagwarantowanie powodowi 12 miesięcznej odprawy było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (zasadą sprawiedliwości) i ustawą;
2. punktu 5.1 umowy o pracę powoda z 18.09.2007r. w brzmieniu nadanym aneksem z 31.05.2010r. w zw. z art. 58 § 3 kc oraz art. 65 kc poprzez :
 - ich błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że pomimo przesądzenia w prawomocnie zakończonym postępowaniu sądowym, że zapis pkt. 5.2 umowy o pracę w brzmieniu nadanym aneksem z 31.05.2010r. jest nieważny, to nie została naruszona tożsamość czynności postanowień nieważnych z pozostałą treścią czynności prawnej (zawarcie aneksu z 31.05.2010r.), a w konsekwencji, że zapis pkt 5.1 umowy o pracę powoda z pozwaną z 18.09.2007r. w brzmieniu nadanym aneksem z 31.05.2010r. pozostaje ważny i wiążący strony;
 - błędną wykładnię wyżej wymienionych przepisów, będącą skutkiem pominięcia całej treści punktu 5.1 umowy o pracę powoda, z której wynika, że zapis o odprawie w wysokości równej wynagrodzeniu pozostałemu do upływu okresu wypowiedzenia odnosi się do 120 miesięcznego okresu wypowiedzenia (a więc do punktu 5,2 umowy w brzmieniu nadanym aneksem z 31.05.2010r. uznanego za nieważny), bowiem w zmienionej treści punktu 5.1 umowy o pracę zawarto zastrzeżenie, że świadczenie nie może być wyższe niż przysługujące za okres pozostały do upłynięcia 120 miesięcy liczonych od dnia podpisania aneksu;
 - niezastosowania dyrektywy interpretacyjnej oświadczeń woli przewidzianych w art. 65 kc;

II. naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na wynik sprawy, a to:

1. art. 299 kpc, art. 277 kpc, art. 232 w zw. z art. 6 kc, art. 233 kpc, art. 217 § 1 i § 3 kpc polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów, niewłaściwej ocenie zebranych w sprawie dowodów oraz wyprowadzenia wniosków z nich niewynikających, jak również pominięcie dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (dowód z przesłuchania stron) oraz pominięcia szeregu faktów i okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (zeznania świadków oraz dowody z dokumentów złożone na rozprawie w dniu 16.02.2018r.), które to naruszenie miało istotny wpływ na treść orzeczenia wydanego w niniejszej sprawie oraz skutkowało nierozpoznananiem istoty sprawy, w szczególności przez:
 - a) pominięcie dowodu z przesłuchania stron, jako dowodu mającego istotne znaczenie dla rozpoznania sprawy, w szczególności w zakresie dokonania przyczyn, okoliczności i celu zawarcia aneksu z 31.05.2010r. do umowy o pracę powoda, funkcji tego aneksu, sposobu zarządzania przez powoda spółką (wcześniej spółdzielnią) oraz zasług powoda dla jej rozwoju;
 - b) pominięcie treści innych dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie: opinii Stowarzyszenia (...) dotyczącej powoda, wyciągu z książki jakości (...) sp. z o.o. i dyplomu przyjęcia spółki (...) do Klubu (...), z których wynika ogromny nakład pracy powoda oraz jego udział w stworzeniu i rozwoju marki (...),
 - c) pominięcie treści istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy zeznań świadków W. B., B. K. oraz J. S. dotyczących przyczyn, okoliczności i celu zawarcia aneksu z 31.05.2010r., funkcji tego aneksu, sposobu zarządzania przez powoda pozwaną spółką oraz zasług powoda dla jej rozwoju;
 - d) pominięcie istotnych dla sprawy okoliczności, a mianowicie:

- okoliczności, że aneks z 31.05.2010 r. stanowił jako całość gwarancję zatrudnienia powoda w pozwanej spółce w związku z nabyciem udziałów przez nowego inwestora, a poszczególne postanowienia umowy o pracę, zmienione na podstawie aneksu, pozostają ze sobą w ścisłym związku,
- okoliczności związanych z długością okresu zatrudnienia powoda w pozwanej spółce, nakładem pracy oraz zasługami powoda dla rozwoju firmy i marki (...)
- faktu, iż przez cały okres zatrudnienia powoda w spółce nigdy nie formułowano jakichkolwiek zarzutów pod jego adresem i sposobu zarządzania przez powoda spółką, która osiągała co roku wysokie zyski,

2. art. 328 § 2 kpc poprzez lakoniczne uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia, brak odniesienia czynionych przez Sąd ustaleń stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, co do okoliczności przedmiotowej sprawy, co w konsekwencji uniemożliwia powodowi polemikę ze stanowiskiem sądu I instancji.

Przy tak postawionych zarzutach wniósł powód o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej dalszej kwoty 473 333,33 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 3.09.2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego przed sądem I instancji, a także kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W swojej apelacji strona pozwana zaskarżyła wyrok w części uwzględniającej powództwo zarzucając orzeczeniu:

1. nieważność postępowania, gdyż Sąd Okręgowy uwzględnił to samo roszczenie, które zostało już prawomocnie powodowi od pozwanej zasądzone wyrokiem Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia z 25.04.2015r. (IVP 915/13);
2. naruszenie przepisów postępowania – art. 207 § 6 kpc poprzez oddalenie wniosku o przesłuchanie M. D. w charakterze świadka, a w dalszej części procesu – w charakterze strony; oddalenie wniosków dowodowych o przesłuchanie świadków: A. H. i J. W. oraz nierozpoznanie wniosku z opinii biegłego do spraw wyceny przedsiębiorstw – pomimo, iż wnioski te zostały zgłoszone w odpowiedzi na pozew;
3. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 52 § 1 pkt 1 kp poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że wygrana przez powoda w sprawie sygn.. IVP 915/13 przesądza o tym, że umowa o pracę została rozwiązana z przyczyn niezawinionych przez pracownika;
4. Naruszenie prawa materialnego poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda odprawy bez jakiegokolwiek podstawy prawnej.

Przy tak sformułowanych zarzutach wniosła strona pozwana o zmianę wyroku i oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Obie strony wniosły o oddalenie apelacji przeciwników procesowych i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Na podstawie umowy o pracę z 18.09.2017 r., porozumienia z 20.08.2009 r., aneksu z 31.05.2010 r. do umowy o pracę oraz zeznań stron: L. J. i M. D. Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił: Od dnia 18.09.2017 r. L. J. zatrudniony był w (...) sp. z o.o. we W. w charakterze prezesa zarządu – dyrektora generalnego na umowę o pracę zawartą na czas określony. Strony tej umowy uzgodniły m.in., następujące jej warunki: wynagrodzenie miesięczne w wysokości 21 000 zł plus 25% premia, 6 miesięczny okres wypowiedzenia umowy o pracę (pkt 5.2 umowy) oraz przysługującą powodowi odprawę w wysokości rocznego wynagrodzenia w przypadku rozwiązania umowy o pracę z przyczyn niezawinionych przez pracownika (pkt 5.1 umowy). W związku z planami objęcia wszystkich udziałów w pozwanej spółce przez Zakłady (...) w B. w dniu 20.08.2009 r. powód zawarł z pozwanym pracodawcą porozumienie gwarantujące mu od dnia 1.09.2009 r. przez okres 10 lat lub do czasu nabycia przez powoda uprawnień emerytalnych, m.in.: wynagrodzenia w wysokości nie mniejszej niż 40 000 zł miesięcznie oraz odszkodowania w wysokości równej wynagrodzeniu za 10 lat na wypadek rozwiązania lub ustania łączącego strony stosunku pracy bez względu na przyczynę takiego zdarzenia. Odpis porozumienia z 20.08.2009 r. przedstawiony został do wiadomości prokurentowi Zakładów (...) w B. M. D.. W

dniu 31.05.2010 r. strony zawarły aneks do umowy o pracę. Aneks ten zmieniał wysokość wynagrodzenia zasadniczego z kwoty 25 000 zł na 40 000 zł miesięcznie (§ 1), okres wypowiedzenia umowy o pracę z 6 miesięcy na „nie krótszy niż pozostały do upływu 120 miesięcy licząc od daty podpisania aneksu i liczony na koniec roku kalendarzowego. Po tym okresie oraz po osiągnięciu przez pracownika wieku uprawniającego do emerytury okres wypowiedzenia zgodny będzie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa pracy” (§ 4). Przepis § 3 aneksu zastępował zawarte w umowie o pracę postanowienia dotyczące odprawy w związku z rozwiązaniem stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących powoda na następujące uprawnienie: „w przypadku ustania lub rozwiązania niniejszej umowy przed zakończeniem okresu wypowiedzenia z jakichkolwiek przyczyn, Pracodawca pozostaje zobowiązany do wypłacenia pracownikowi odprawy w wysokości równej wynagrodzeniu pozostałemu do wypłaty za czas wypowiedzenia, Świadczenie nie może być jednak wyższe niż przysługujące za okres pozostały do upływu 120 miesięcy liczonych od dnia podpisania aneksu”. Aneks z 31.05.2010 r. został zawarty bezpośrednio przed formalnym objęciem przez Zakłady (...) w B. udziałów spółki i miał na celu zabezpieczenie powodowi prawa do określonego w aneksie wynagrodzenia przez okres 10 lat lub do czasu nabycia prawa do emerytury. Z całej załogi pracowniczej aneksy do umów o pracę zawierające „gwarancje zatrudnienia”, prócz powoda, otrzymało 4 pracowników: W. B. i A. H. (członkowie Rady Nadzorczej pozwanej spółki) oraz B. K. (prawnik przygotowujący aneksy) i J. W.. Powód zdecydował się na zawarcie z tymi pracownikami powyższych aneksów ze względu na wysoką ocenę jakości pracy tych osób oraz zasługi dla zakładu pracy. Strona pozwana nie wystąpiła wobec powoda z roszczeniami o naprawienie szkody ewentualnie wyrządzonej przez niego w trakcie zatrudnienia u pozwanej. Przed dniem zamknięcia rozprawy przed Sądem Apelacyjnym uległa zmianie firma strony pozwanej na: Zakłady (...) sp. z o.o. we W. (wydruk z KRS na dzień 19.04.2019r. k: 711 akt).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje były bezzasadne.

Odnosząc się do najdalej idącego zarzutu apelacji strony pozwanej, to jest rozstrzygnięcia w sprawie już wcześniej prawomocnie osądzonej (art. 379 pkt 3 kpc) - to należało jedynie wskazać, że zarzut ten został już prawomocnie oddalony postanowieniem Sądu Okręgowego rozpoznany w trybie art. 222 Kodeksu postępowania cywilnego. Wobec tego należało stwierdzić, że prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego z 25.11.2016 r. odmawiającym odrzucenia pozwu w sprawie Sąd Apelacyjny był również związany, albowiem - zgodnie z art. 365 § 1 kpc - należy on do kręgu podmiotów objętych skutkiem prawomocności orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18.09.2002 r., III CZP 51/02). Pozostając przy apelacji pozwanej właściwym było w pierwszej kolejności zwrócić uwagę na oczywistą bezpodstawność zarzutu sformułowanego jako „zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda odprawy bez jakiegokolwiek podstawy prawnej”. Żadna ze stron nie kwestionowała ważności umowy o pracę z 18.09.2007 r., ani aneksu do tej umowy z 31.05.2010 roku. W każdej z tych zawartych przez strony czynności prawnych zostało ukształtowane uprawnienie powoda do świadczenia określonego jako „odprawa”. Zakres i sposób uzasadnienia roszczenia zawartego w pozwie sprowadzał spór właściwie do rozważenia, która z wymienionych wyżej czynności prawnych to prawo skutecznie kształtuje, a następnie oceny czy powód spełniał kryteria do odprawy według umowy o pracę (jak tego żądał w pozwie), czy według aneksu – jak uznał Sąd Okręgowy. Okoliczność tę musiała zauważyć zresztą pozwana skoro jej kolejny zarzut apelacyjny dotyczył błędnego zastosowania przez sąd I instancji art. 52 § 1 kp, co miało skutkować wadliwym ustaleniem, że umowa o pracę z powodem została rozwiązana z przyczyn niezawinionych przez pracownika. Kwestionowała tym samym pozwana spełnienie przez powoda określonego w pkt. 5.1 umowy z 18.09.2007 r. warunku do uzyskania odprawy, jakim było rozwiązanie umowy o pracę z przyczyn niezawinionych przez pracownika. Zarzut ten był o tyle chybiony, że sąd I instancji swoje rozstrzygnięcie oparł na § 3 aneksu z 31.05.2010 r., który dla nabycia prawa do odprawy nie przewidywał warunku rozwiązania umowy o pracę bez winy pracownika. Wskazać w tym miejscu jednak wypadało, na ugruntowany jest już w orzecznictwie pogląd, wynikający z wykładni przepisów art. 97 § 3 kp i 58 kp, iż pracownik, któremu zostało przyznane odszkodowanie w związku z naruszeniem przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę bez wypowiedzenia przy ustalaniu uprawnień zależnych od sposobu rozwiązania stosunku pracy powinien być traktowany tak, jakby rozwiązano z nim stosunek pracy za wypowiedzeniem i nie może ponosić ujemnych następstw rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z jego winy (por. przykładowo orzeczenia Sądu Najwyższego z 8.11.2012 r., II PK 103/12 i z 16.07.2013 r., II PK 78/13). W takim zakresie nie

miały znaczenie wnioski dowodowe strony pozwanej na okoliczność zawnionych zachowań powoda skutkujących rozwiązaniem z nim stosunku pracy. Nie było też podstaw do przeprowadzania dowodów na okoliczność wyrządzenia pozwanej szkody przez powoda, czy też narażenia jej na taką szkodę. Wnioski dowodowe idące w tym kierunku pozwana zgłaszała celem wykazania, że ewentualne przyznanie powodowi odprawy pozostawało by w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego. Powoływanie się na klauzule generalne – także zawarte w art. 8 kp – musi mieć, co oczywiste, charakter wyjątkowy. Skuteczny środek obronny przeciwko roszczeniu, wywiedziony z art. 8 kc, zastrzeżony winien być dla przypadków szczególnie rażącego nadużycia obowiązków pracowniczych o konotacji etycznej, moralnej, obyczajowej. W rozpatrywanej sprawie pozwana powołując się na szkodę wyrządzoną jej przez powoda jednocześnie oświadczyła, że nie zgłaszała wobec powoda roszczeń odszkodowawczych, nie wniosła też powództwa wzajemnego, ani zarzutu potrącenia w niniejszym procesie. Dodatkowo, gdy uwzględnić fakt, że przedkładane na tę okoliczność odpisy wyroków wskazywały na prawomocne uniewinnienie powoda oraz w pobocznych sprawach na oddalenie powództw to stwierdzić należało, iż słusznie sąd I instancji pominął dowody zmierzające do wykazania wyrządzenia pozwanej przez powoda szkody.

Nawiązując tym wątkiem do apelacji powoda Sąd Apelacyjny zaznacza, że nie podzielił wyrażonego marginalnie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku poglądu o sprzeczności z zasadami współzycia społecznego świadczenia w postaci 12 miesięcznej odprawy. Ten rodzaj naturalia negotii umowy o pracę często występuje w stosunkach pracy i także, co do rocznej wysokości odprawy – w szczególności wobec kadry kierowniczej – nie odbiega od spotykanych praktyk. Zwrócić jednak należało na fakt, że podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego było zastosowanie przepisu zawartego w § 3 aneksu z 31.05.2010 r. jako następstwo przyjęcia przez ten Sąd, że przepis ten – jako późniejszy – wyłącza stosowanie stanowiącego podstawę roszczeń powoda przepisu pkt. 5.1 umowy z 18.09.2007 roku. W świetle tego nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu zarzuty apelacji powoda dotyczące błędnego zastosowania przez sąd I instancji przepisu art. 8 kp, jak i pominięcia dowodów dotyczących „ogromnego nakładu pracy powoda, jego zasług i udziału w stworzeniu i rozwoju marki pracodawcy”.

Spór w sprawie – o czym było wyżej – sprowadzał się do kwestii, czy prawo do odprawy powoda w dacie rozwiązania z nim stosunku pracy kształtowały zawarte w pkt 5.1 postanowienia umowy o pracę, czy późniejszego do niej aneksu. Wstępnym założeniem dla rozstrzygnięcia tej kwestii była niekwestionowana przez strony procesu nieważność zawartego w § 4 aneksu postanowienia przewidującego 120 miesięczny (progresywnie zmniejszany od 31.05.2010r.) okres wypowiedzenia umowy o pracę. To właśnie o odmowę zastosowania tej regulacji, jako sprzecznej ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem prawa i zasadami współzycia społecznego, przez Sąd Pracy w sprawie o odszkodowanie (IV P 915/13) oparł powód swoje żądanie twierdząc, że wraz z nieważnością postanowienia dotyczącego długości okresu wypowiedzenia nieważne są postanowienia aneksu dotyczące odprawy, gdyż oba te postanowienia pozostawały w ścisłym związku ze sobą i bez wydłużenia okresu wypowiedzenia do 120 miesięcy strony nie zmieniłyby zawartych w umowie o pracę postanowień dotyczących odprawy. Powołał się przy tym powód na treść art. 58 § 3 kp i dowody wskazujące na wolę i cel stron przy zawieraniu aneksu. W ocenie Sądu Apelacyjnego już sama treść aneksu z 31.05.2010 r. wskazywała na jego cel jakim było zapewnienie powodowi „gwarancji zatrudnienia” przez okres 10 lat od daty podpisania aneksu, a ściślej gwarancji otrzymywania przez ten okres podwyższonego aneksem wynagrodzenia za pracę bez względu na to czy stosunek pracy będzie w tym czasie kontynuowany, czy też ustanie z dowolnych przyczyn. Taki cel postanowień aneksu do umowy o pracę potwierdzały zeznania świadków, w szczególności W. B. jak i słuchanego przez sąd II instancji powoda. Wbrew jednak stanowisku powoda ustalenie powyższe co do celu aneksowania umowy pracę nie uzasadniały uznania aneksu z 31.05.2010 r. za nieważny w dalszym zakresie niż dotyczącym horrendalnego i wypaczającego istotę stosunku pracy postanowienia o 120 miesięcznym okresie wypowiedzenia umowy o pracę. W tym miejscu należało przytoczyć mający tutaj zastosowanie przepis § 3 art. 58 kc w zw. z art. 300 kp, zgodnie z którym jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Prawidłowa zatem interpretacja tego przepisu wskazuje na zasadę, że nieważność części czynności prawnej nie wpływa na ważność pozostałej jej części. Dlatego rozciągnięcie nieważności na prawidłową część czynności prawnej należy rozpatrywać w kategorii wyjątku. Okoliczności wyjątkowe, do których odnosi się interpretowany przepis to: spowodowany eliminacją nieważnej części czynności brak wymaganego przez

ustawę minimum treści czynności danego typu (tak m.in. wyr. SN z 5.2.2002 r., II CKN 726/00,) oraz sytuacja wywołująca skutek naruszenia tożsamość czynności (dotyczy to przede wszystkim nieważności postanowienia umowy wzajemnej zobowiązującego jedną ze stron do świadczenia – tak komentarz do art. 58 kc, red. Gniewek 2019, wyd. 9/Machnikowski). Obie sytuacje nie wystąpiły w rozpatrywanej sprawie, gdyż po zastąpieniu 120 miesięcznego okresu wypowiedzenia 6 miesięcznym wypowiedzeniem (z umowy o pracę) nadal pozostałe postanowienia aneksu były wykonalne, w tym postanowienie o odprawie. Natomiast prezentowana przez powoda wykładnia art. 58 § 3 kc miałyby się sprowadzać do wybiórczego traktowania poszczególnych postanowień czynności prawnej dotkniętej nieważnością i w zależności od aktualnego interesu prawnego – utożsamiać z celem całej czynności prawnej i zamiarem stron. Wskazuje na to, m.in. fakt, że powód nie kwestionował skuteczności aneksu w zakresie podwyższenia jego zasadniczego wynagrodzenia. Zdaniem Sądu Apelacyjnego właściwa interpretacja regulacji zawartej w art. 58 § 3 in fine musi uwzględniać zasadę pacta sunt servanda (art. 354 kpc), co oznacza, iż nieważność jednego z postanowień umowy nie powoduje nieważności pozostałych jej postanowień, jeżeli nadal są one możliwe do wykonania z zachowaniem celu tej umowy (czynności prawnej). W rozpatrywanej sprawie zastąpienie w aneksie 120 miesięcznego okresu wypowiedzenia okresem 6 miesięcy nie pozbawiało postanowienia zawartego w § 3 funkcji gwarancyjnej. Na mocy tego postanowienia aneksu powód bowiem otrzymał, nie występujące w umowie o pracę z 18.09.2007 r., uprawnienie do odprawy na wypadek rozwiązania umowy o pracę także z winy powoda. Prawdłowo zatem stosując § 3 aneksu z 31.05.2010 r. zmieniającego umowę o pracę powoda Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo w zakresie prawa powoda do odprawy odpowiadającej wynagrodzeniu za 5 dni pracy, bowiem strona pozwana rozwiązała stosunek pracy z powodem na 5 dni przed wypowiedzeniem.

Wobec bezpodstawności zarzutów zawartych w apelacjach stron, obie apelację należało oddalić (art. 385 kpc). O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc. Ze względu na oddalenie obu apelacji koszty sądowe nie podlegały zwrotowi, a koszty zastępstwa procesowego ustalono według wartości przedmiotu zaskarżenia apelacji powoda (473 333 zł) i apelacji pozwanej (6667 zł) z uwzględnieniem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2650): § 2 pkt 7 w zw. z § 9 pkt 2 i 3 w kwocie 6075 zł na rzecz strony pozwanej i na podst. § 2 pkt 4 w zw. z § 9 pkt 2 i 3 w kwocie 1013 zł, co po wzajemnym skompensowaniu uzasadniało orzeczenie jak w punkcie II sentencji.

Maria Pietkun Ireneusz Lejczak Robert Kuczyński

R.S.